

NAŠE NOVINE

POLITIČNI-GOSPODARSKI I KULTURNI TEDNIK.

Prihaja vsako nedeljo. — Cena: „Naši Novin“ je na leto 40 D. na polleta 20 D. Oglasi se tudi spremajo. Cena ednoga kvadratnoga centimetra za ednok 75 par. Za večkrat popust. Rokopisi se nevrnejo.

Uredništvo i uprava je v Dolnji-Lendavi št. 32.
Lastnik lista: KONZORCIJ.
Odgovorni urednik i izdajateo: HARI LEOPOLD ev. p. duhovnik.

I. Leto 21. številke.

Dolnja Lendava, 10. oktobra 1926.

Cena edne številke 1 Dinar.

Nacionalizem.

Ta latinska reč „nacio“ telko znamenuje, kak narod nacionalen = naroden, narodnjak, ki lübi svoj narod, veren svojimi narodi. Či človek po božoj právdi lübi svoj narod i pri tom ne zame-távle i ne sovraži drugoga naroda, to je jákost. — Či je lü-bav do svojega naroda pretirana, nerédna, to se právi nacionali-zem. — Tak tá reč: nacionali-zem — vsigdar napačno, nerédno grešno narodnost znamenuje.

Nacionalizem je 1. greh proti lübavi bližnjega, 2. greh proti pravičnosti, 3. greh proti pravoj veri. —

1. Pred Bogom so vsi ljudje ednaki. Človek je človek. Vsaki je na božji kep stvorjeni, vsaki má nemrtelno dúšo, vsaki je odküpleni s presv. Krvjov Zveličitela i vsaki je pozvani na večno zveličanje. Pretirani nacionalisti pa to držijo, ka so oni i njuv narod več vredni, bole prednji, kak drugi narod. Oni to mislijo, ka je njuv narod pozvan na to, naj nad drugimi narodi vlada, je sebi podvrže i civilizira. Angleški, nemški, francoski materialisti so narode delili vu velike i male, ali vu močne i slabe narode; ino so to včili, ka je naloga močnih narodov te slabe narode sebi podvrčiti, na svoj jezik, na svojo kulturo je navčiti, gor je vzeti v sébe, posrkati je, asimilirati je i tak se š njimi krepiti i povekšavati. Ti veliki narode so sebé za gospocke narode držali, te mále pa za hlápčevske narode.

Oni, ti veliki praj morajo vladati, ti mali pa morajo njuvi hlapci biti. —

To vse so poganski navuki. — Vsaki narod je ednaki, ednako vreden, či je mali ali veliki. Vsaki narod ma ednako pravico da obstoja. Vsaki narod je sloboden, njegova sloboda je ne odvisna

od velikosti, nego slobodo njemi je dao Stvoriteo Bog stem, ka njemi je razumno dúšo dao. I vsaki narod ma ednako pravico do svojega jezika, po svojem jeziki govoriti, razvijati se. To je naravni zakon i Kristušov navuk.

Največ grešijo z nacionalizmom tisti narode, šteri vu svojih državaj majo drugoga plemena i drugoga jezika narode. Tei državni (državotvorni) narode ove ménše narode zatirajo, ne dopüstiyo njim narodnoga razvoja, kratijo njim porábo njuvoga jezika, ščejo njuv jezik zatreti, naj bi samo jezik državnoga naroda obstojao. To so grehi proti lübavi bližnjega. — „Lübi bližnjega svojega kak samoga sebé“ — to je glavna boža zapoved. To je: ka neščeš sam sebi, tisto ne čini drugomi.

Istina, dobro, hasnovito bi bilo za državo, či bi vsi državljani eden jezik govorili. I či se ljudje sami radi navčijo državni jezik, dobro je, to je njim samim hasek. Samo država ali državni narod nema pravice ménšega naroda siliti na to, naj se navči državni jezik, naj svoj materin jezik povrže i državnoga rábi.

Nesmemo pa državi zameriti, či v upravi države eden jezik rábi. Ar naloga države je skrbeti za naravni dobrobit svojega lüstva. I to je gotovo vážno za ležejšo upravo, či se ona v ednom jeziki vrši. Predstavimo si, ka bi negdašnji vogrski orsag svojo upravo vu vseh jezikaj države vršo, to je v madjarskom, v slovaškom, v rumunskom, v srbskom v horvatskom, v nemškom i slovenskom. To bi práva babelska zmešnjava jezikov bila. — Celi svet hvali „Zjedinjene Države Severne Amerike“, ka ta država najbolje poštüje naravne pravice vseh svojih prebivalcov; pa je uradni jezik samo angleški i nikšega odloka, nikše rešitve ne da vó v dru-

gom jeziki. Ta država nikoga ne zatirava, vsaki lahko govori, kak šče i zna, vsaki si lahko postávi šolo, v kakšem jeziki i veri šče, država ga ne ovira. Ali država sama samo eden jezik rábi. I vsi njéni prebivalci se radi navčijo angleški jezik. Tú je narodnostno pitanje srečno rešeno. Pri nas v Europi so ljudje bole malenkostni, partizanski, pristanski, záto v najbolšem i najpravičnejšem stremlenji države včasí zatiranje i nacionalizem vidijo.

Zavolo malenkostnih, v narodnostnom pogledi občütlivih lüdih je potrebno, naj v polygloltnoj (večjezičnoj) državi tisti uradniki, sodniki i vučitelje, šteri neposredno z lüdmí majo opraviti, znajo z lüdmí v njuvem materinom jeziki govoriti. Ar ne so ljudje zavolo uradnikov, sodnikov i vučitelov, nego tei so zavolo lüdih. Záto je ne lüstvo dužno znati jezika uradnika, nego urednik je dužen znati jezika lüstva.

Nacionalizem stem greši največ proti lübavi bližnjega, ka svajo, prepír pobüdjava med lüdmí ka na sovražtvo, mržnjo, odürjavanje hujska lüdi. Mi dobro poznamo te poganske metode, ar smo na Madjarskom meli takše slepe nacionaliste, šteri so ne mogli prenašati drugoga jezika, šteri so za jedino zveličavni jezik madjarskoga držali; istina, ka so to poprek slabo vzgojeni i samo na pol vučeni elementi bili. V novoj državi túdi mámo podobne hujskače, orjunaše, šteri svoje predvojne prednike v zasleplenosti i odürjavanji prekosijo.

2. Nacionalizem je greh proti pravičnosti. Pravičnost naimre to žele naj se vsakomí dá, ka njemi ide, na koj juš má. Ali nacionalizem te pravičnosti nešče poznati, slabejšemi narodi nešče dati ednakopravnosti, zatirava ga, njegov jezik zapostavlja, zatreti ga šče, zvünredne zakone nastavlja

proti drugoj narodnosti, vékše terhe nalága na njo. — Te slabejši narod se pa bráni i naj se obdrži, záto se šče odtrgati od svoje države i prdüržiti se k drugoj. Ztoga pa krvava bojna pride, štera nepreračunane nevole prinesé. Svetovna vojna je túdi z nacionalizma nastala. Princip je z nacionalizma vmoro Franc Ferdinanda. Rusija je z nacionalizma šla v bojno. Austria i Madjarska je zatiravala svoje narodnosti, záto so si te iskale obrambo pri Rusiji i Srbiji. Nesrečen nacionalizem, keliko lüdih je moglo za njega volo trpeti i vumreti, skoro cela Europa je bila porüšena. — Edna krivica drugo rodi. S čüdivanjem se moremo pitati, šteri jezik je tak dosta vreden, ka so narode zavolo njega teliko mogli trpeti? Ali je sploh jezik tak veliko dobro, ka je za njega volo vredno vmreti i cele orságe porüšiti? Jezik je slučajno delo. Ar to, ka se eden od slovenske, drugi od nemške matere narodi, to je slučajno. I či se eden od nemške matere narodi, jeli je to kakša zasluga, vrednost, dika? Gotovo ne; ravno tak ne, kak je ne hiba, falinga, ali slabost, či se štoj od slovenske matere narodi, jeli si more človek naprej odločiti, od kakše matere se narodi? Z toga je viditi, kak velika človeča napaka je nacionalizem, šteri zavolo slučajne lastnosti človeka takše krivice dela na sveti.

Jezik je ne najvekše dobro človeka. Od jezika vékše dobro, bistveno dobro človeka je žitek, teloven i dúševen. Záto je fatalna zmota, či z nacionalizma, z jezikovnih zrokov prepír i bojna nastane med narodmi, i ljudje morajo za slučajno dobro, za jezik tá dati, žrtvovati bistveno dobro, naime žitek.

3. Naravno je ka nacionalizem katoliško vero sovraži. Ar katoliška cerkev je svetovna uni-

verzelná cerkev. Ona obsoja nacionalizem, ar je protiven kristušovim navukom, protiven bratstvi vseh kristjanov, protiven ednakopravnosti vseh ljudih. Istina, ka nacionalizem včasí tudi katoliške politične stranke zaslepi, kak smo to vidili na katoliškoj ljudskoj stranki na Madjarskoj i zdaj vidimo na katoliškoj ljudskoj stranki v Sloveniji štera je šovinistično orientirana „propter metum Judaeorum“ naj njoj nasprotniki ne morejo očitati, ka je protinarodno. Ali navadno se s slepim nacionalizmom okrašujejo nekrščanske ali protikršćanske stranke, ar stem ščejo katoliško vero napadati. Njuv slepi nacionalizem je v staroj Austriji rodio „Los vom Rom“ — gibanje, pa vojni pa na Češkom i Horvatskom „narodno cerkev.“ Z istim namenom agitirajo za staro-slovenski jezik v božoj službi. Tem je ne za božo službo, ar oni ne hodijo v cerkev, nego razkol, svajo, prepire želejo vpeti v katoliško cerkev. Tak je nacionalizem proti pravoj veri. Pod krinkov domovinske ljubavi i narodnosti ljudi hujska na odpád od prave vere.

Najbogši možje Europe se trüdijo, ka bi zblížali europske narode, ka bi nekakšo europsko unijo napravili i tak odpravili hüde posledice svetovne vojne i povzdignili gospodarsko stanje europskih narodov. Ali dokeč do v europskih državaj orjunaši, Hackenkruizerje, fašisti i prebujajoči madjari vladali, tečas je vse zaston, ar takši moderni poganje vsako zboljšanje zadržijo.

Podpirajte i naročte si „NAŠE NOVINE“.

Kontler Gyula učitelja delo za časa vo-grskoga komunizma.

Št. ad. 3091/1920. Od disciplinarne komisije Zalajske županije. Predmet: Kontler Gyula občinske osnovne škole učitelja v Nagy-kutasi disciplinarna stvar.

Disciplinarna komisija Zalajske županije v zadevi disciplinarne stvari Kontler Gyula občinske osnovne škole učitelja v Nagy-kutasi je 31. avgusta 1920-ga leta sledeči sod prinesla:

Sod:

Kontler Gyula občinske osnovne škole učitelja v Nagy-kutasi ki je proti 1907. XVII. čl. 22. §. 1. c) i d) i i) točkaj pregrešo, zato ga po 4 d) točki osodi na zgübo učiteljske službe i vörove, da po tom sodi pred petimi letami nindri nesme učiteljsko službo dobiti.

Poglavara stroški so 65 koron i 68 filerov, štero šumo je dužen Kontler Gyula plačati v uradi poglavarstva v Zalaegerszegi.

Zroki:

Kontler Gyula je podpiro komunizem i takšo službo je činio, štera je na pomoč bila proletar-diktaturi, šterim delom je za to bio, naj proletar diktaturo ljudstvo spozna i da se komunizem razširi.

Kupiller Mihály učitel, kak svedok vavljuje, da je Kontler Gyula v šoli predavanje držo i to je pravo, ka či sam ostene, de komunizem. Za komunizem je agitirao i 2-ga julija 1919 leta je odišo za rdečega vojaka.

Kaczor József svedok vavljuje, da je Kontler Gyula to pravo, da se urbarska gasa more prekdati predsedniki direktoriuma; za komunizem je agitiro, siromake je proti bogcom hujskao i pravo je, da se urbarialski log goriraztala.

Kiss István i Sebestjen István

svedocke vavljujejo, da je Kontler Gyula na učiteljskom gyüleši goripozvo tam navzoče, naj se organizirajo, ar potrebčine za življenje samo tak dobijo, i kak direktoriuma v Nagy-kutasi notariuš je prekhodo v Kiskutas, da bi občino-organiziro.

Šolskoga sveta člani vavljujejo, da je Kontler Gyula za organizacijo agitiro, na gyülešaj direktoriuma je zapisnik vodo, volitve je naprejspravlo, da bi se notariuš vkrajspravo, ga je gorizglaso pri direktoriumi, odredbo komunistične vlade je do spoznati. Disciplinarna preiskava je dognala, da je proletar-diktature mestne organizacije voditeo Kontler Gyula bio.

Kontler Gyula učitelja so za volo njegovoga intranzigentnoga mišljenja ešče z direktoriuma vöspravili, ar je ljudstvo toga mišljenja bilo, da bi ešče cerkev odao.

Iz vavljuvanja svedokov se vidi ešče, da je šolskoj deci prepovedo verski — poklon, stem je kršo vero svoji gojencov.

Kontler Gyula je stem, da je svoje mesto zapüsto i da je od nasprotnika zasadenom mestli službov hodečo dužnost kršo i stem je pregršo proti 22. §. 1. i točki.

Proti tem težkim dokazom je nikaj takšega ne bilo, ka bi ga mentüvalo i tak se je disciplinarni sod v celoj meri vö mogo povedati.

Proti tomi sodi se lejko toženec prijavi za 15 dni k kr. vögrskomi kultus-ministri.

Sod se v ednom eksemplari pošle toženomi učitelji, šolskomi sveti v Nagy-kutasi, županije kr. nadzorniki, sreza Zalaegerskoga poglavari, eden eksemplar pa z vsemi pismi po prijavi kr. vögrskomi kultus-ministri.

Iz Zalajske županije disciplinarne komisije v Zalaegerszegi 31-ga avgusta 1920 leta državnoga gyüleša. —

Za podžupana, kak komisije n. predsednika:

Böhm Zoltan
županije glavni notar.
Pečat.

Politični glasi.

Čehoslovaški parlamentarci v Beogradu.

3. oktobra zvečer so prišli v Beograd čehoslovaški parlamentarci, med njimi predsednik poslanske zbornice Malyphehr i predsednik Vaclav Klofač.

Češki parlamentarci so bili že na mēji srčno pozdravljeni. Narodna skupština je mela v pondeljek ob 10. vöri izredno slovesno zasedanje. V imeni skupštine ji je pozdravo g. Trifković. Nato je odgovoro Halyphehr i dr. Klofač.

Skupčina je sprejela resolucijo o sodelovanji našega i čehoslovaškoga parlamenta na kulturnem i ekonomskem polji.

Nemško-Francosko zblížanje.

V svetovni politiki igra dnes največšo vlogo nemško-francosko zblížanje. Nemčija se je v zadnjima dvema letama financialno tak ozdravila, ka je po mnenji amerikanskih bankirjev dnes že palik prva država v Europi. Francozi to dobro znajo i zato bi zdaj Nemce radi zasebe dobili. — Nemci pa to zdrage volje naprivijo, či jim vse to dajo, ka bi radi meli. Nedavno sta nemški i francoski zviñejši minister v ednoj mali vesi vküper prišla i o tom gučala, kak bi te državi lejko zvezu sklenila. Kak vse vövidi, je té pogovor ne brez rezultatov bio. Dnes se ešče ne ve, ka sta tam sklenila liki telko je gvüšno, da bo ta stara Europo po

Podlistek.

Rob.

V mokroj, mrzloj vozi se je rob sem ta mlato. Njegova postela je gnila slama, njegova pitvina lagoja voda jestvina sühi i pisnivi krüh.

V grehi je gorizraso i v grehi se je narodo i kak tovaj je živo, svetlost jo ne lübo. Očinska erbija je edna pikša bila, njegov osloboditeo je noč i log svojov velikov tišinov. I ednok ga je te njegov prijateo tudi odao i vödo. Natura me je več ne dala mesta i tak je zgübo svojo sloboščino. Z celoga sveta je bar najbole lübo log z svojim velikim drevjom, kde je človek tak nareci hodo. I gda ga je log tudi vö do, zdaj je nepriateo vsakomi, ka je ne sveti. Tak je mino eden den za drugim, dokeč se je njegovo srce i njegova düša spoj ne potrla. Robov strošek me že ne trbej. Vodo kraj potisne od sebe i napamet, vzeme da razdrobleno drtinje dönok sfali.

Nikša žival, edna podgan se večkrat zglasi i poje njegov krüh.

Na zadnje je že preveč batrivna i do človeka ide, tak da bi ga pitati ščela gde je pa več? Rob jo zdaj napamet vzeme, lüči njej eden falajček. K sebi pride i misli si, ali dönok jeste na sveti živo stvorjenje, šterò od njega prosi, od njega čaka. Pomali sta se spoznala rob i žival i špilala sta se, tak da se je rob večkrat smejo

Smej, veseli glas v kmici v nevole lüknji! Robski stražar je ednok napamet vzeo to prijateljstvo i pito je, ej pa si ti tak velki gospod grato, da kostoša tudi maš.

Nevolen rob se je prestrašo, či bi stražar zdaj vkano moriti njegovoga priatela. Zdaj je v svojem žitki oprvim proso človeka, naj ne bantüje njegovoga pajdaša, ka de on brezi njega delo.

Stražar je ne trdoga srca bio. No samo boj veseli ž njov, či ti je tak pri srci.

Rob je z skuznatimi očmi gledó na stražara: kakši dober človek je, vidim da ešče dobri ljudje tudi jestejo na sveti!

Dugo si je od toga premišlavo.

Dönok jestejo takši, šterim je ne veselje viditi drugi trplenje. Zdaj si je nazaj mislo na svojo premiočnost. Njegov obraz se je žario, düšna vest se je oglasila i pravla me je: ti si se nikomi ne smilüvo, ti si ne poslüno nikoga prvšojo.

Ali se spominaš? Slaba, lepa ženska te je ednok prosila či njej že žitek vzemeš, samo tisto sliko nej daj ešče ednok v roke, da ga küšne, štera slika je njenoga sina slika bila i ti si jo v blato lüčo i pred njim je bila krv, ogen, rdeča krv i rdeči ogen.

Rob si je po dugi nočaj premišlavo od toga, na rokaj so zrogatali lanci i mislo si je, dosta sem grešo dosta je mojih grehov! Ednok je nikše rogatanje čüo na zidi: Gučati ščem, poslüşaj. Rob je poslüşo to rogatanje, to je robski

guč bio, šteri me je naznanje do, da se na ednom dnevi poberijo, dozbijejo svoje stražare i tak se oslobodijo.

Prišo je tisti den, on ga je tudi žmetno čako, ali krv je tam tekla i ogen je dosta vničo. On je tudi bežo, ali nikaj ga je stavilo. V edno hižo zapreti je kričo tisti stražar, šteri je ednok njegovoga priatela na moro. Mislo si je toga pa morem mentüvati. More mentüvati svojega priatela, tisto žival tudi, štera je njega v vozi potroštala. Zove žival, ali nindri je nega, nazadnje na slamo spadne i začne jokati, nekakoga zna jokati tisti človek, ki se je nigda nikomi ne smilüvo.

Tak ga je najšlo na slami ležečega vojaštvo. Vojaštva voditeo se je čemerno zdro na njega, to je samo komedija, da bi nas oslepo. Te rob je gvüšno najlagoješ. Vse so premetali, ali nikaj so takšega ne najšli, štero bi njim pövedalo, zakaj je te rob tam osto.

Na ednom dnevi so pred sodnijo postavili toga roba, da br ga vöopitali od celoga dela.

kratkem novo formo dibila. Bog daj, ka bi se to zgođilo, ár ovak tak néde mir.

Paneuropejski kongres v Beči.

V Beči se je té keden vršio paneuropejski kongres, na šterom je 28 držav bile zastopani. Jugoslavijo je zastopal dr. Korošec. Na tomi kongresi so dosta dobrega ino čednoga povedali, samo to je največša falanga, ka ešče dugo moramo čakati, dokeč se vse to uresniči. Té kongres, ravnok tak, kak društvo narodov dokaže, ka je Europa betežna i na vsej strani ešče doktorja, potrebuje šteri bi jo ozdravo.

Boj mehikanskih katoličanov.

Mehikanski katoličani so iznašli novo bojno sredstvo: bojkotiranje vsega, ka je protiversko. Nihče, niti katoličani sami neso võrvali, ka bi s tem kaj dosegli. Dozdaj so že več velki trgovcov uničili, mnogi pa so že začeli podpirati katoličansko gibanje, samo da ji katoličani ne bojkotirali.

Smrt klerikalne stranke.

Klerikalna stranka je nigda veliko moč reprezentirala v Sloveniji, ali to moč je pomali zgubila i dnes tak lejko povemo da na svojoj smrtnoj posteli leži. To ne pravimo samo mi, nego to pravi vsaki trezen človek. Dnesden klerikalna stranka nema na ljudstvo tistoga vpliva, štero je mela nigda, ljudstvo je spoznalo i previdlo, da je ne vse zlat ka se sveti. Klerikalna stranka se odzvuina ešče sveti, ali odnotra je pa preveč betežna, šteri beteg jo v kratkom vremeni

Človek, so me pravli, daj odgovor! Zakaj si osto v temnici, v vozi, gda so dveri odprte bile? Zakaj maš na rokaj te lance, gda bi je lejko ta lüčo?

Mož je ponizno gledó na svoje sodnike.

Gospodje! Bogme či mi čonte spoterete, pa vam tüdi nemrem nika lagojega vadtivati. Zakon je varigé djo na moje roke i zato je pa tüdi nosim. Zakon me je v vozo zapro i tam je moje mesto. Grešo sem, zato pa za to morem svojo plačo dojslüziti.

Sodniki so eden — drugoga gledali, ali bi vervali tomi človeki, ali pa ne? Ali jeste odküpitelstva takša močna milošča, štera svetlost püsti v najlagojšo düšo tüdi. Ali roba obraz je tak miren, v njegovi očaj nega bojznosti, samo poniznost i pravičnost. Potom je povedo podgani celo zgodovino štera ga je navčila, da samo ljubiti trbej i ta lübezen pobogša düšo.

Zato pa nega takše kmice, koma bi neba ne poslala svojo svetlost.

Rob je potom sloboden posto i tüdi je pravičen i pošteni človek grato.

v grob položi.

Da je tü njena smrt to nam dosta stvari kaže. Pred volitvami v trgovsko zbornico so klerikalci z vsakimi sredstvi agitirali i delali za svojo zmago, dosta peněz so potrošili i ka se je zgodilo na zadnje? To, da so tak nesramno propadli pri volitvaj, kak več nigdar. To je lepi dokaz, da se je trezno ljudstvo opotilo i že se je navolilo tisti prazni trazov, štere klerikalci zganjajo. Te volitve so odprle njihove oči i so njim na znanje dali, da se ljudstvo več ne da zapelavati i v kmici voditi. Te volitve so pokazale klerikalnoj stranki, da naj zapüstijo svojo škodljivo i negativno politiko, ar je ta politika na kvar vsakomi človeki i na kvar je tüdi državi. Te vdarec je klerikalnoj stranki gvüšno smrt spravo i to je dokaz cele Slovenije, da več ne mara za to stranko.

Prekmurje je že v Murski-Soboti pokazalo, da ne mara za klerikalno stranko, ar je prekmursko ljudstvo previdlo, da je ta politika za nas preveč škodljiva. Manifestacija v Murski-Soboti je pokazala da klerikalna stranka v Prekmurji nema tla i tüdi nikša druga slovenska stranka ne. Našega prekmurskoga ljudstva intelektual, düša je splej druga, kak slovincov, mi eden drugoga ne razmimo, ne samo na gledó jezika, nego tüdi ne v drugom tali. Mi smo v horvatskoj spozndli svoje istinske brate, šteri z nami znajo čütiti, znami se znajo veseliti i tüdi žalostiti. I mislim da istino gučimo, či to pravimo, da nam je edna slovenska stranka nikaj ne spravila, ne klerikalna, ne samostojna demokratska, nego samo žalost, bolezen i velike dače na naš hrbet. I či nam je štoj kaj spravo, tisto smo na intervencije naši horvatski bratov dobili.

Smrt klerikalne stranke nam kažejo oni shodi, štere zdaj tak na gosti držijo klerikalni poslanci v razločni krajaj Slovenije, z voditelom klerikalne stranke z g. Korošcom. V nedelo so v Brežicaj držali svoj shod, ali tüdi na nesrečo komaj je bilo navzoči 100 lüdi i tej so tüdi za Radiča kričali, tak da je sam Korošec svoj govor večkrat mogo prekiniti.

Po klerikalnom shodi so pa radičovci držali svoj shod, na šterom je više 500 lüdi bilo. Vsi tej dogotki nam kažejo smrt klerikalne stranke i politike.

I ti prekmursko ljudstvo ne daj se več zapelavati od slovenski strank, ar so te stranke proti tvójem življenji. Tvoje mesto je v krili prekmurske neodvisne stranke, štera podpira horvatsko politiko i ta politika ti spravi novi žitek.

Nedelja

po risalaj dvajsta.

»Verovao je kraljič, i cela hiša njegova (Sv. Janoš v IV. tali).«

Nekši grški modrijan je bil obdežji veseo, pri lepem vremeni pa žalosten. Da je šeo dež, se je veselio solnci, pri lepem vremeni pa se je bojao dežja. — Tak je ravnok v življenji. Po žalosti pride veselje, po veselji pa žalost. Kraljič gnješnjega sv. evangeliuma je bio v velikoj nevoli i žalosti, pa prisijalo je solnce veselja, da mu je Jezus ozdravo sina. Še večja srečaga je dohitela, ar je verovao on i cela hiša njegova.

Pobožni Job je v svojij velikij nevolaj milo zdihavao: »Zakaj si mi dal rojenomi biti.« Oh, da bi bil pokončan, naj bi me ne vidilo oko. (Job 10., 18.) Tüdi mi se radi tožimo zavoljo svojij nevol, pa to je ne prav, ar tüdi nevole i majo svoje dobrote:

Da sami sebe spoznamo. Da se nam dobro godi, i da smo srečni, se radi prevzememo i Boga ne spoznamo. Faraon je v sreči pravo: »Što je moj Gospod?« Da so pa nevole prišle na njega, pa je ponizno klicao: »Idite, i aldüjte Gosposdi (II. Moz. 12, 31.)« Tak je tüdi kraljič gotovo že večkrat vido i čüo Jezusa i njegove navuke, Gledeo je tüdi čüdeže, pa še je le v nevolaj spoznao, da je siromak či denok je Kraljič, da svojemi diteti nemre pomagati i je spoznao Jezusa za vsemogočnega Boga, ar je verovao i cela hiša njegova.

Nevole pa nas tüdi k Bogi silijo. Iz ostrega karanja: »Či ne vidite znamenj i čüdežev . . . iz tega še se ne da trditi, da je tudi Kraljič eden iz tistij, šteri se ne bi brigao za Jezusa i za njegove navuke, — i spomamo — da ga je nevola. beteg sina, silila k Jezusi. Pa tüdi nas silijo nevole k Jezusi, kelikrat bi zaostala dobra dela, či ne bi bilo nevol. V nevoli se človik obljúbi, da bo šeo na božjo pot, da dá na eno sveto mešo, ka bi inači doma manjaro, ali pejneze za drugo, ne potrebno delo zapravo. I ništerni grešnik se ne bi spokoro, či ga nevola ne bi doseгла, i tak se on i njegova hiša spokori.

V nevoljaj nam pa Jezus pomaga. Pa večkrat se zgodij da ne včasik, kak v gnješnjem evangeliumi še krega Kraljiča, na zadnje pa me denok pomaga. Še zove nas: »Pridite k meni vsi, šteri ste trüdni i obteršeni i jas vas pokrepčam (Matej 11, 28.)«

Zato pa vsako nevolu zemimó radi, ar ima svojo dobroto. Zadnja nevola pa nas bo k milemi Jezusi pripeljala. Po smrtni nevoli pa nam bo zasijalo življenje brez nevol.

GLASI.

Osebna vest. V nedeljo 10. okt. bo v Bratomci zdavanje Micike Mlinarič s g. Ferencem Penker iz Dobrovnika. Növi par bo zdavao vüjček sneje vlč. g. Ferdinand Herman Dolnjo-Lendavski kaplan.

Uradniki v Austriji. Uradnikom v Nemškoj-Austriji se tüdi slabo godi i da so se njihove pogajanja ne pošrečile, zato so sklenoli, da začnejo štrajkati. —

Pošta de dragša. Ministerstvo za pošto je poštno pristojbine namenilo zvišati na tri meseca, da bi se ta vsota za poplaylence ponücala, ali škoda je ne tak velka, zato de pošta samo meseca novembra dragša.

Bratva. V Prekmurji se je začnola bratva, mošt je dober i tak de vino tüdi bogše, kak lansko leto. Ali vina de skoron samo za pol, kak lani. Mošt prosijo liter za tri—štiri dinare.

Tifus v Budapešti. V Budapešti velki tifus divja, obetežalo je že več kak sto lüdi i od teh je že več mrlo.

Koncert v M. Soboti. Preminočó soboto večer je podružnica Jugoslovan-ske Matice v M. Soboti v hotel Dobray koncert držala. Koncert je dosta lüdi obiskalo. Eden ljubljanski list pa piše da so pri koncerti več prišlekov ne opazili. —

Ogen. Septembra 19-ga je v Noršinci pogorela gospodarska hramba trgovca Ritupera. To delo je nikša hüda roka zvršila.

Železniška tarifa. Te dni so si železniški strokovnjaki razgovarjali v Zagradi na gledó tarife za potnike. Tak se čüje, da se železniška tarifa za potnike v kratkom vremeni zniža.

Novi rabi. Izraelska verska občina je dobila novoga rabija g. dr. L. Rott-a. Novi rabi de tüdi včio veronavuk v gimnaziji i osnovnoj šoli. Pozdravljamo toga novoga verskoga i kulturnoga delavca.

Tiskarna panonija. Tiskarna Panonija, štera je do etiga mou v Gor. Radgoni bila, se je v Mursko-Soboto preselila. Tiskarna nede ednoga človeka last, nego delniško društvo.

Pogrozo se je hajov. Poleg Indije se je pogrozo eden osební angleški hajov za volo velikoga vihera. Dvesto potnikov je meo, od šteri se ji samo 26 rešilo smrti, drugi so vsi v morji našli svojo smrt, med njimi dosta dece i žensk.

Osebni glas. G. Havaš Imre iz Jánosháza se je zaročo z gdč. Olgov Hirschsohn iz Čakovca. Poroči se 10-ga oktobra v Dolnji-Lendavi.

Lovski in ribiške zakon (zak. člen XX. 1883 in XIX. veljavan v Prekmurju.) Priredil G. Lipovšek srezki poglavar. Tiskarna Panonija v Gornji Radgoni je izdala in založila to knjigo, ki je za vse naše pravnike, sploh za prekmurske lovce pa še posebaj pomenba. V Prekmurju veljajo še danes skoraj vsi upravni zakoni bivše ogrske države. Slovenskih izdaj teh zakonov seveda ni. Tudi lovskega zakona v slovenski izdaji ni bilo. Vsled tega je vladala v vseh pravniški in lovskih krogih v Prekmurju velika nejasnost glede veljavnih zakonitih predpisov. Temu nedostatku je odpomogel g. C. Lipovšek, srezki poglavar v Murski Soboti, ki je preskrbel točen slovenski prevod ogrskega lovskega in ribiškega zakona ter tema zakonoma dodjal nekatera važnejša določila glede nošnje in posesti orožja, glede lovskih kart i t. d. Dodjani so

tudi razni vzorci zlasti lovske in zakupne pogodbe. Cena knjigi je po pošti Din. 22.— v knjigarnah Din. 20.—

Naročila sprejme Tiskarna Pannonija v Gornji Radgoni.

Drovnosti.

Kleklovi računi. Da se je g. Klekl s svojimi kranjskimi pajdaši 29. avgusta nesmilosno porezao, to že vrabli znajo, samo g. Klekl neščejo znati. V svojoj javnoj izjavi i zahvali z velikim glasom brečijo, da je nad 15.000 skoro samih možkov i dečkev — demonstriralo za slovensko miseo. V Črensovcih so jih na pr. više 5000 vidili. Mogoče, da jih je 1000—1200 bilo. Pa što so bili? Po većini na blagoslov iz cele okolice vküpskomandirane tjerednice i deca. Kranjski tek i kranjska lübezen pravice šta že nam dugo — sedem let — krvavo znaniva,

Zgled poštenja. G Klekl so s komisijov iz Belgrada prišli tñdi k nam na Hotizo, da bi razdelili gemanje i pašnjek. Na lici mesta pa zvedijo, da delitev manjšina žele i se tak nikaj neda napraviti. Ka tak zdaj? Hitro so i Klekl na tistoj stranki, štera je proti delitvi. Tak se je vodilo za nos lüstvo, dokeč se je dalo voditi. Što je plaćao stroške te norije?!

Stari horvat se že je nevolu čakati zdželjeno, od horvatskega bole razumlivo 180—200 let staro kranjsko—slovensko čtivo. Nič se ne strašite! Le naprej ž jim!

»Novinam« pa stari horvat glas da, da či na sebe vze mejo odgovornost, pojasni, ka sta se Ljubljana i Maribor izjavila, da so samo prečni dühovniki slovenski. Stvar je tak malo cerkvena. Odgovor prosimo.

Nove fare. V prometi mamu uradne kuverte z napisi: Župni urad v V. Polani — i — Župni urad v Hotizi. »Novine« nam mo goče znajo povedati, gda so te župnije ostavljene. Ali so pa to tñdi samo znaki slovenskoga dobrog teka?!

Volitve v trgovsko i obrtniško zbornico. »Jutro« se hvali da so samostojni demokrati absolutno većino dobili. »Slovenec« i »Novine« sta pa tiho. Niti od toga ne pišeta, kak so izišle te volitve. Nikak se je pa porezao. Nesmileno se je porezao. Več, kak eden mesec je »Slovenec« napiti bio od zmage, zdaj njemi pa poparjeno visi nos. Katastrofalno je poražena slovenska lüdska stranka. Ja »Slovenca« je sreća grozovita nesreća povodenj v Sloveniji. Ma od koj pisati . .

Milijo se nam pa listi poštenu

obrtnici i trgovci, štere je Korošcova nesrećna politika pripomogla do toga poraza. Kak trgovci i obrtnici, tak osodi to politiko celi narod.

Dajte jemi samo priliko!

Koji putevi vode do ekonomskoga ojaćanja hrvatskoga naroda?

(Predavanje za „Radišin dan 1926.“ priredili gg. dr. Ivo Pilar i dr. Mato Hanžeković.)

Nije moguće pouzdano spoznati, koji putevi vode do ekonomskoga ojaćanja hrvatskoga naroda, dok nismo upoznali uzroke, koji su imali za posljedicu, da je hrvatski narod ekonomski oslabi i zaostao za većinom svojih susjeda.

Mi ćemo dakle kratko navesti one historičke činjenice, koje su imale za posljedicu oslabljenje i zaostanje Hrvata na ekonomskome polju.

U srednjem vijeku Hrvatska je staleška država, u kojoj su svu političku moć i upliv imala dva staleža, plemstvo i svećenstvo. Gradjanstvo nije u ono doba u narodnom privrednom životu imalo znatne uloge, u Bosni ga je slabo i bilo, a u Dalmaciji je bilo izmiješano sa romanskim življem, većinom tuđe i bez veze sa općim narodnim životom. Gradjanskoga staleža dakle, koji je u zapadnoj Evropi za srednjega vijeka najviše doprineo ekonomskom dizanju i jaćanju, u Hrvatskoj nije bilo u dostatnoj mjeri.

Izlazom srednjega vijeka (1492.) dolazi k nama tursko doba i turski ratovi, koji počinju padom Bosne god. (1453.) bitkom na Udbinu (1493.) i bitkom na Mohaću (1526.). Ova perioda traje do karlovačkoga mira god. 1699.

Turski ratovi razorili su i ono malo blagostanja, što ga je u srednjem vijeku stvorilo plemstvo u Hrvatskoj, Gradovi su propali ili postali tvrdjave. Plemićki dvorovi su razoreni, velikaška gospodarstva upropaštena, a plemstvo je propalo ili postalo časnicima i činovnicima, dok je svećenstvo bilo prilikama prisiljeno da vjerskom agitacijom ili čak s maćem u ruci sudjeljuje u borbi protiv Osmanlija.

U toj periodi ratovanja i razaranja svih ekonomskih vrijednosti nije bilo mjesta ekonomskome radu i nastojanju. Nije bilo dapače ništa opasnije, nego se ekonomski podići. Svaki imućnik bio je u vjećnoj opasnosti, da njegovo blagostanje ne privuće ili turske pljaćkaše, ili domaću soldatesku, koji će ga opljačkati i raznijeti njegovu muku.

Tako je 200 godina turskih ratova bilo ne samo vrijeme propadanja ekonomskih vrednota od prije, nego i potpune nebrige za eko-

nomsko podizanje naroda i poprava nastalih šteta.

Ali i za slijedećih 200 godina austrijskoga gospodarstva (1700. do 1900.) učinjeno je vrlo malo, da se zanemarena i razorena hrvatska privreda podigne i obnovi.

Austrija bila je do svoga konca država s plemićkim ustrojstvom i duhom. Zato je Austrija do zadnjih decenija bila ekonomski toliko zaostala, pogotovo ako ju se je usporedilo sa njezinom takmicom Prusijom.

Austrijska uprava dakle po naravi svojoj nije imala dovoljno sposobnosti, da popravi ono, što je tursko doba u Hrvatskoj uništilo i upropastilo. U XIX. vijeku započese u Austriji narodna borbe, Hrvati dodjoše u sukob i imadoše protiv sebe najprije samovladje i centralizam, a onda dualizam i Magjare, te ni austrijska ni austro-ugarska uprava nisu imale interesa, da ekonomskim podizanjem ojaćaju otporne Hrvate. One su naprotiv imale interesa, da ih oslabe i skrše i to prvenstveno na gospodarskom polju koje je nastojanje pokazivalo osobito magjarska uprava od 1868.—1914. Ova je politika imala za posljedicu strahovito osiromašenje i bijedništvo pojedinih dijelova hrvatskoga naroda, koje je zavladao u zadnja tri, četiri desetljeća prije svjetskoga rata. i koje je imalo za posljedicu, da se je jedna petina hrvatskoga naroda iselila u Ameriku.

Ali ne samo austro-ugarska uprava nije pokazivala mnogo revnosti, da obnovi i podigne kroz stoljeća zanemarenu i upropašenu hrvatsku privredu, nego se ne može ni Hrvatima samima prištediti prikor, da su oni sami u tome smjeru učinili vrlo malo.

Tu treba početi od temelja. Treba utuviti narodu u glavu, da je samo rad izvor blagostanja i ekonomskoga podizanja.

Treba uputiti narod, da rad, ako ima proizvesti ekonomske uspjehe, mora imati stanovita svojstva, mora biti ustrajan, ekonomičan, sistematičan i metodičan, mora imati i stanovite uvjete, naime stanovitu misaonu, socijalnu, tehničku i financijsku organizaciju.

Sve ovo fali potpuno kod nas. Zašto naši ljudi sele u Ameriku i idu tamo raditi? Ta i oni bi mogli kod kuće raditi! A kad bi kod kuće tako marljivo radili, kao što rade u Americi mogli bi i kod kuće dobro živjeti, možda i bolje, nego u Americi, Ali kod nas fale izvanjski i nutarnji uvjeti, koji rad čine ekonomski i produktivnim, i zato svi oni milijuni i milijuni vrijednosti, što ga stvaraju hrvatske mišice i hrvatska inteligencija u tudjini propadaju za narod i idu u korist sretnim Yankeima koji su umjeli stvoriti te uvjete.

Naš narod još nije naućio da

ustrajnost rada ovisi o urednom životu, a napose o umjerenosti u jelu i piću, i nije naućio dovoljno štedljivosti, naime da ekonomske uspjehe svoga rada čuva kao bijele novce za crne dane. Našu manjkavu štedljivost pokazuje primjer, kako se je veliko blagostanje prvih 3—4 godina iza prevrata brzo rasplinulo i dalo mjesta izrazitoj gospodarskoj bijedi, koja iz dana u dan sve više se širi. Odgoj za štedljivost i organizaciju štednje postaje jednom bitnom toćkom u programu ekonomskoga ojaćanja hrvatskoga naroda.

(Nastavit će se.)

GOSPODARSTVO.

Tržne cene.

Dolnja-Lendava, 8. oktobra

100 kg. pšenice	280 Din.
„ „ žita	180 „
„ „ ovsa	160 „
„ „ kukorce	160 „
„ „ hajdine	220 „
„ „ Prosa	200 „

PENEZI.

Zagreb 8. oktobra

1 Dolar	56.68 Din.
1 Schiling	8 „
1 Češka K.	1.67 „
20 zlati K.	210— „
1 francoski fr.	1.44 „
1000 mađarski K	0.79 „
1 Šveicki fr.	10.98 „
1 italijanska lira	1.88 „
100 dinarov v Zürichu	9.14 Fr.

Živina.

MESO.

1 kg. govedine	13 Din.
„ „ teletine	18 „
„ „ svinskoga	18 „
„ „ špeja	24 „
„ „ masti	30 „

Edno jajce 1.25 par.

Naroćnino i oglase

za

„Naše Novine“ i „Neplap“ sprejme

Barnabaš Erdošy trgovina s papirjem v

Murski Soboti

CRKVENA ULICA.